

УДК 2,28;9,93

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/53-1-5>**Валентина КУРИЛЯК,***orcid.org/0000-0001-5245-9700**докторантка історичного факультету,
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) v.kuryliak@ugi.edu.ua***Марія ОВЧАР,***orcid.org/0000-0002-3393-1966**студентка
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна) mariyaovcharolex@gmail.com*

РОЗБІЖНІ РУХИ В ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ

У статті досліджена історія різноманітних рухів, що відколотися від Адвентистів Сьомого дня протягом історії існування конфесії. Виявлено загальні тенденції та перспективи відокремлення невеликих груп. З'ясовано той факт, що зазвичай проблеми починалися з однієї людини – пастора чи члена церкви – яка була ображена на керівництво або мала власні погляди з певних доктринальних або богословських питань. Наприклад, яскравим прикладом є керівник групи «Маріон». Виявлено, що йому було заборонено проповідувати в Церкві, доки він не припинить вживати тютюн, однак останній відкинув пропозицію церкви та почав одноосібну проповідницьку діяльність. Як наслідок в нього з'явилися послідовники серед колишніх членів громади, які також не вживали алкоголь та тютюн, що докторинально не підтримується адвентистською церквою. Гілберт Кранмар назвав новоутворену общину «Надія Ізраїлю», тут на відміну від адвентистів дозволялося вживати тютюн та інші речовини. «Партія Маріон» незважаючи на труднощі та свою нечисленність продовжувала функціонувати та стала відома як Всесвітня церква Бога (адвентистська). Ще одна течія, що вийшла із церкви Бога, була заснована 1933 року Гербертом Армстронгом, як «Радіо-церква Бога». Армстронг був дизайнером реклами для американських газет, дослідження Біблії привело його до висновків, що ця книга написана під натхненням самого Творця. Як результат він зрозумів, що слід дотримуватися єврейських свят, суботи, а також обмежень у харчуванні з книги Левит. Армстронг приєднався до церкви Бога, яка також проводила служіння у суботу, він мав значний авторитет та почав дотримуватися теорії про те, що ангелосакси є нащадками втрачених десяти колін Ізраїлю. Виявлено, що сесія Генеральної конференції адвентистської церкви, що проходила в 1888 році у Міннеаполісі, штат Міннесота стала значною подією в історії цієї деномінації. Незважаючи на те, що адвентисти офіційно погодилися із ідеями двох проповідників 1888 року і навіть консервативні служителі через деякий час обґрунтували праведність по вірі у своїх працях, залишилися окремі незадоволені, які заснували течію під назвою «Комітет 1888 року». Австралійський проповідник Десмонд Форд був надзвичайно плідним у написанні богословських праць, однак в результаті почав по іншому розуміти та тлумачити доктрину про «Святилище». Внаслідок подальшої конфронтації Форд був позбавлений статусу викладача. Він з допомогою друзів створив окреме служіння під назвою «Good News Unlimited» зі штаб-квартирою в Оберні, штат Каліфорнія. Роберт Бринсмід ще один австралійський пастор, який відкидав вчення про святилище та важливість 1844 року, він вважав, що кожна віруюча людина є святилищем. Найбільш кровопролитною стала «Гілка Давидіанців» заснована Девідом Корешем у США. З'ясовано, що відокремлення відбувалися за трьома основними причинами: не згода з вченням Церкви АСД, особливо у питаннях освячення людини, небесного святилища, подій 1888 року і т.п., не бажання слідувати вченню церкви, особливо це стосувалися сфери здорового способу життя, і третя причина полягає у вияві власних хибних амбіцій щодо церковної структури або персональних образ на церкву.

Ключові слова: розбіжні рухи, адвентизм, Церква Адвентистів сьомого дня, святилище, доктрини, мотиви.

Valentyna KURYLIAK,
orcid.org/0000-0001-5245-9700
Doctoral Student at the Faculty of History,
Taras Shevchenko Kyiv National University
(Kyiv, Ukraine) v.kuryliak@ugi.edu.ua

Maria OVCHAR,
orcid.org/0000-0002-3393-1966
Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv
(Kyiv, Ukraine) mariyaovcharolex@gmail.com

DISCORDANT MOVEMENTS AMIDST SEVENTH-DAY ADVENTIST HISTORY

The article has traced the history of various developments that emerged from the Adventists of the New Day by protracting the history of the confession. Identified zagalnye tendencies and prospects for the development of small groups. The fact is explained that the sound of the problematic ones was known from some people – a pastor and a member of the church – as a bula depicted on ceramics or small in them, look at them from their singers, advisers or godly food. Let's write, explain with the application the code of the Marion group. It was revealed that it was ventilated in the Church, the docks did not kick the tutyuns alive, only the rest, having recognized the proposition of the church, that started a monotonous preaching activity. As a reminder in the new, there were successors among the numerical members of the community, who also did not implant alcohol and tyutyun, which is not medically supported by the Adventist church. Gilbert Cranmar called the newly created community "Nadia Israel", right there in the Adventist government it was allowed to use tyutyun and other speeches. The "Marion Party", regardless of the difficult and its small number, continued to function and became like the All-World Church of God (Adventist). Another branch that emerged from the Church of God was named in 1933 by Herbert Armstrong as the Radio Church of God. Armstrong was a designer of advertisements for American newspapers; As a result, in zrozumov, there were traces of Jewish shrines, Sabbaths, and also the feasting at the eating place from the book of Leviticus. Armstrong came to the Church of God, and also held a service on Saturday, including a significant authority and began to educate theories for those that the Anglo-Saxons had spent ten tribes on Israel. It was revealed that the session of the General Conference of the Adventist Church, held in 1888 in Minneapolis, Minnesota Headquarters became a significant event in the history of the denomination. Irrespective of those that the Adventists were officially inspired by the ideas of the two preachers of 1888 to rock and inspire a conservative hour, the priests through the deacons turned around the righteousness of the vice in their praets, lost their creeds of dissatisfaction, and fell asleep the flow of 18 "Company 8 I call". The Australian evangelist Desmond Ford was superbly elevated in the writing of theological works, but as a result, he taught the doctrine of the "Sanctuary" according to a different understanding and confusion. In the wake of the further confrontation, Ford buv condoned the status of vacancy. Vin and his friends set up a service called Good News Unlimited at its headquarters in Auburn, California. Robert Brinsmead, one of the Australian shepherds, who foresaw the vision of the sanctuary and the greatness of 1844, having taken into account that the skin of a person believes in the sanctuary. The most bloody was the "Gilka Davidians" founded by David Koresh in the USA. It is clear that the three main elect were given the honor of the church: not for the church of the SDA Church, especially for the nourishment of the consecration of the people, the heavenly sanctuary, the fate of 1888, etc. Polega vyuvavi vlasnyh hibnyh ambitions shdo church structure or official image of the church.

Key words: discordant movements, Adventism, Seventh-day Adventist Church, sanctuary, doctrines, motives.

Постановка проблеми. Церква адвентистів сьомого дня (АСД) буда заснована, як організація 23 травня 1863 року в Батл-Кріку, штат Мічиган. Піонери адвентизму (Джозеф Бейтс, Джеймс Уайт, Еллен Уайт, Джон Ендрюс і т.п.) сповідували суботу, як день відпочинку та вважали Біблію словом Бога і єдиним джерелом істини. Особливістю їх богослов'я виступало вчення про Небесне святилище у якому Ісус почав своє служіння в 1844 році. Згідно із пророцтвами з книги Даниїла, адвентисти вважали істину прогресивною, і якщо хтось із проповідників відкривав певні нові погляди, багато інших служителів ретельно досліджували цю проблему і якщо висновки були правильними та співпадали із біблійною пози-

цією Церква визнавала вчення й приймала нове відкриття з того чи іншого питання. Значним авторитетом серед перших адвентистів користувалась Еллен Уайт і Джеймс Уайт, які виступали піонерами та засновниками організації. Еллен Уайт написала багато книг з богослов'я, історії церкви та розвинула реформу здоров'я, через що адвентисти здебільшого дотримуються здорового способу життя та всіх обмежень у їжі, що зазначені у 20 розділі біблійної книги Левит. До кінця ХІХ століття доктрини церкви повністю утвердилися, що призвело до значного успіху у збільшенні кількості адвентистів. У цій статті ми спробуємо проаналізувати основні групи, що в різні періоди існування АСД та на різних континентах

з певних причин виходили зі складу організації та утворювали власні течії.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Стартуємо із однієї найперших груп, яка відкололася від адвентистів, які ще не отримали офіційну реєстрацію Церкви в державі. Група Маріон була заснована у 1858 році Гілбертом Кранмаром, уродженцем Мічигану. Йому заборонили проповідувати в Церкві, доки він не припинить вживати тютюн. Однак, він відкинув пропозицію церкви та почав одноосібну проповідницьку діяльність. В нього з'явилися послідовники серед колишніх членів громади, які також не хотіли поривати з алкоголем та тютюном. Вже 1863 року ця невелика група відродила об'єднання «Вісник істини», яке належало до «Партії посланців». Це також була одна з численних релігійних груп, яка окрім всього цікавилась політикою. Гілберт Кранмар назвав новоутворену общину «Надія Ізраїлю», тут на відміну від адвентистів дозволялося вживати тютюн та інші речовини. Вона проіснувала біля двох років, припинивши своє функціонування через нестачу фінансів.

Після ліквідації колишні члени «Надії Ізраїлю» об'єдналися з групою на чолі з представниками Айови, що стала відома як група Маріон. Б.Ф. Снук, колишній методистський священик, та У. Х. Брінкерхоф, колишній юрист, обидва були прихильниками адвентизму з 1860 року, однак вони критикували церкву і викликали невдоволення інших віруючих. Ці служителі не визнавали авторитет Джеймса та Еллен Уайт і в 1866 році відокремились та створили свою штаб-квартиру у місті Маріон, штат Айова, чим пояснюється назва відгалуження. До них увійшли ще деякі незадоволені групи адвентистів, а також прихильники партії Г. Кранмера з Мічигану. Вони спільними зусиллями відробили газету «Надія Ізраїлю» та випускали під різними назвами. Цей рух не мав успіху, тож пізніше Б.Ф. Снук покинув організацію і став незалежним священником універсалістом, а У.Х. Брінкерхоф повернувся до кар'єри юриста.

Однак, «Партія Маріон» незважаючи на труднощі та свою нечисленність продовжувала функціонувати та стала відома як Всесвітня церква Бога (адвентистська). Її центр був перенесений у Стенберрі, штат Міссурі. «Партія Маріон» дотримувалася суботи, як дня відпочинку, але відрізнялася тлумаченням пророцтв, особливо про ідею «тисячолітнього царства». Члени організації висунули і дотримувались теорії, що Ісус Христос розп'ятий був у середу, а воскрес у суботу, також вони звершували Вечерю Господню лише раз на рік, на

Великдень. 1933 року від партії відокремилась ще одна група, що іменувала себе «Stanberry», однак 1949 року вони знову об'єдналися і назвали себе Церквою Бога, а центр перенесли до Деневера, Колорадо (Marion Party).

Залишилось також багато невеликих груп, що відкололися від «Церкви Бога» і почали функціонувати самостійно. Одна з них була заснована 1933 року Гербертом Армстронгом, як «Радіо-церква Бога». Армстронг був дизайнером реклами для американських газет, дослідження Біблії привело його до висновків, що ця книга написана під натхненням самого Творця і є Його словами до людей. Як результат він зрозумів, що слід дотримуватися єврейських свят, суботи, а також обмежень у харчуванні з книги Левит. Армстронг приєднався до церкви Бога, яка також проводила служіння у суботу, він мав значний авторитет та почав дотримуватися теорії про те, що англосакси є нащадками втрачених десяти колін Ізраїлю. У 1933 році Армстронг заснував радіо-служіння в Юджині, штат Орегон, а також журнал «Проста правда», через який поширював свої ідеї. 1947 року Г. Армстронг переїхав до Каліфорнії, де спостерігав швидкий ріст церкви. Він дав організації нове ім'я – «Всесвітня церква Бога».

Ця течія дотримувалась антитринітарного богослов'я, а також розділяла низку поглядів нав'язаних Г. Армстронгом: члени церкви не повинні брати участь у державному житті шляхом голосування, не повинні служити в армії, заборонено одружуватися вдруге, після смерті партнера, святкувати Різдво, Великдень та день народження. На початку 1960-х рр. Армстронг заснував телевізійне служіння під назвою «Світ майбутнього». Ця програма представляла різноманітні інтерпретації подій сучасності через призму Священного Письма. Син Армстронга брав активну участь у телевізійному служінні. Чітких правил, щодо пожертвувань та десятин у структурі організації не існувало, Армстронг вважав, що люди самі будуть щедро жертвувати. Прихильники Армстронга фінансували всю діяльність, а на момент смерті лідера, організація нараховувала понад 100 тисяч постійних членів.

У 1970-х роках сина Армстронга було звинувачено у сексуальній розпусті внаслідок чого він покинув церкву. Після цього «Всесвітню церкву Бога» почали розривати протиріччя, частина служителів виступала за послаблення ряду заборон, щодо шлюбу та харчування. Через відсутність одного лідера були проблеми з фінансовим управлінням, а пізніше влада Каліфорнії визнала цю організацію, як культ. Незважаючи на негаразди

наступником Армстронга став Джозеф Ткач. Щоб вивести церкву з глибокої кризи, він почав реформувати її богослов'я наближаючи до канонів офіційного християнства. Йосип Ткач, син попереднього лідера продовжив розпочаті реформи, тож до кінця 1990-х роках «Всесвітня церква Бога» відмовилась від своїх унікальних та певною мірою радикальних доктрин. Після цього вона була прийнята до Національної асоціації євангелістів. Консервативні члени церкви, які не погоджувались з реформами вийшли зі складу організації та заснували свої групи, що дотримувались початкового вчення свого очільника – Герберта Армстронга. На сьогодні Всесвітня церква Бога діє як одна з протестантських церков та налічує близько 64 тис членів (Melton).

Чергова сесія Генеральної конференції Церкви АСД, що проходила в 1888 році у Міннеаполісі, штат Міннесота стала значною подією в історії цієї деномінації. Після заснування церкви як організації 1863 року, вчення про спасіння та праведність по вірі залишалися на задньому плані, адже течія була подібна до інших течій. До кінця XIX століття адвентизм поширився на всю територію Сполучених Штатів Америки. Так, як адвентисти дотримувалися суботи їх часом називали іудеями або законниками, була потреба у хорошому обґрунтуванні дотримання саме цього дня. Адвентисти робили акцент на десяти заповідях та важливості їх дотримання, а отже й суботи. Через це сформувалося уявлення про те, що під час приходу людини в церкву Христос прощає всі її гріхи, однак після хрещення потрібно дотримуватися всіх заповідей та фактично заслужити спасіння своїми ділами.

До 1970-х років акцент на десяти заповідях як важливій частині послуху Богу був твердо встановленим і центральним принципом деномінації. Адвентистів також називали «людьми книги», бо вони у всьому дотримувались Біблії та години проводили за її дослідженням. Сесія у Міннеаполісі 1888 року стала відомою через діяльність двох проповідників А.Т. Джоунса та Е. Джоунса Ваггонера. Джоунс народився 1850 року, служив в армії США, а у вільний час вивчав історію, що стало напрямком його майбутніх робіт. Після військової служби Джоунс став членом адвентистської церкви та проповідником. У 1886 році він став редактором газети «Знаки часу» разом зі своїм другом Е. Ваггонером. Останній з дитинства був членом церкви, отримав професію лікаря і деякий час працював у санаторії Батл-Крік. Врешті, Ваггонер покинув лікарську практику і присвятив своє життя служінню та спільній роботі з Джоунсом над виданням.

Рис. 1. Герберт В. Армстронг (Herbert W. Armstrong)

Окрім суботи та законництва залишалось не точно окреслене питання про божественність Христа, багато впливових проповідників принесли із попередніх церков напіваріанське розуміння сутності Сина Божого, тому це питання потребувало остаточного утвердження. Батько Е. Ваггонера також дотримувався аріанських поглядів та обґрунтовував хибність концепції про Трійцю. Елен Уайт твердо відстоювала єдність Бога-Отця, Бога-Сина і Бога-Святого-Духа, що зрештою призвело до утвердження в Церкві АСД традиційного уявлення про Трійцю (Серков, 2012b).

Еліот Ваггонер був обраний на конференцію 1886 року в якості делегата від Каліфорнії, він побачив, що впливові служителі не погоджуються з акцентом на Христі, як єдиному джерелі праведності. Більшість адвентистів тоді не могли з цим погодитись, адже таким чином можна було сказати, що Декалог разом зі Христом був прибитий до хреста і вже не є обов'язковим, а отже й субота не є обов'язковою. В той час як церква активно відстоювала дотримання суботи, таку концепцію складно було сприйняти для багатьох, хоча вона й не могла бути підтвердженням скасування закону, однак всім так здавалося. Питання про виправдання тільки вірою, а не справами стало основною темою для обговорення на конференції 1888 року.

Джоунс та Ваггонер часто викликали розбіжності та відстоювали точки зору, що відрізнялися від традиційних, через це у делегатів конференції до них існувало певне упередження. Обговорення тривали майже два тижні, Елен Уайт виступила за те, що сам Бог відкрив істину про спасіння тільки по вірі двом служителям – Джоунсу та

Ваггонеру, однак старші делегати виступали проти, обґрунтовуючи свої концепції розуміння Декалогу в Новому Заповіті. Наприклад, Дж. Х. Моррісон висловлював побоювання, що думка Ваггонера, якщо вона буде прийнята, відверне увагу від адвентистської позиції повного послуху всім заповідям Бога. Джонс та Ваггонер вийшли за кафедру і аргументували свою позицію низкою біблійних текстів без власних коментарів, що було дуже переконливо. Елен Уайт повністю підтримала цю істину, однак консервативні члени продовжували полеміку. Розуміння праведності по вірі не суперечило вже існуючому вченню адвентистів, адже вони раніше вже говорили, що спасіння приходить тільки через віру в Ісуса Христа, щоправда акцент був зосереджений більше на послуху та освяченні. Врешті Елен Уайт обґрунтувала істину, яку принесли Джоунс та Ваггонер

і розуміння праведності тільки по вірі стало доктриною церкви (Инфо).

Незважаючи на те, що церква офіційно погодилась зі звісткою Джоунса та Ваггонера 1888 році і навіть консервативні служителі через деякий час обґрунтували праведність по вірі у своїх працях, залишились окремі незадоволені. Ними були Роберт Віланд та Дональд Шорт – місіонери в Африці, які написали працю «Новий погляд на 1888 рік». У цій книзі, вони звинувачували Церкву АСД у відступництві та необхідності колективного покаяння, як умови отримання Пізнього дощу і Другого приходу. Керівники церкви зустрічалися з авторами нового погляду і обґрунтували низку помилок у зроблених ними висновках, проте рукопис був надрукований великим тиражем і розповсюджений.

Кількість прихильників зростала до 1985 року, тому Віландом та Шортом була створена організація

під назвою «Комітет з вивчення вістки 1888 року». Перша конференція прихильників цієї групи пройшла у штаті Огайо, надалі вони часто організовували подібні зустрічі, керівним органом став «Комітет п'яти», які займалися фінансуванням та координацією цього руху. У 1994 році з ініціативи Генеральної конференції Церкви АСД був сформований комітет під головуванням Кальвіна Рока. Він повинен був вивчити всі обставини 1888 року та звинувачення, які Комітет з вивчення вістки 1888 року висував проти адвентистів. Сюди увійшли також багато авторитетних богословів, як зі сторони офіційної церкви, так і зі сторони «Комітету 1888 року», які з 1995 по 2000 рік досліджували всі обставини. З низки питань було досягнуто згоди, однак були наступні моменти у яких не було досягнуто єдності: у ряді випадків спостерігається неправильне розуміння цитат Е. Уайт щодо вістки 1888, виривання їх з історичного контексту, застосування її окремих висловлювань до ситуації, що склалася в Церкві вже після 1888 року.

Рис. 2. А. Т. Джоунс та Е. Дж. Ваггонер (Инфо)

Рис. 3. Делегати сесії Генеральної Конференції Церкви Адвентистів Сьомого Дня 1888 року (Инфо)

Також члени Комітету вимагали від АСД колективного покаяння аргументуючи це окремими тезами Е. Уайт направленними до окремих особистостей. Комітет дотримується уявлення про загальне виправдання всіх людей через Христа, про розповсюдження Старого Завіту тільки на ізраїльський народ. З боку представників Комітету спостерігається негативне ставлення до Церкви та критика. Адвентисти прийняли праведність по вірі, однак Комітет звинувачує їх у протилежному. Генеральна конференція (її комітет) завершила дискусію наступними словами: «ми знаходимо звинувачення безпідставними, оскільки протилежне засвідчено в офіційних документах, які викладають віровчення Церкви. Тому ми твердо віримо, що члени Комітету з вивчення вісті 1888 року повинні припинити свої звинувачення в тому, що справжня звістка виправдання вірою була відкинута керівниками Церкви, що вони її ніколи по-справжньому не прийняли і що вони свідомо приховували її від Церкви та світу». Комітет 1888 року досі діє, як невелика організація члени якої в основному займаються літературною та дослідницькою діяльністю. Вони вважають, що Джоунс та Ваггонер 1888 року представили вістку про всевітнє викуплення людей через Христа навіть без їх згоди, про те, що всі вже є спасеними і ніяких зусиль (справ чи віри) не потрібно. Незважаючи на відсутність стенограми всієї конференції у Міннеаполісі, пізніші твердження самих проповідників та Е. Уайт не дають жодних підстав вважати, що була висловлена думка про універсальне спасіння без волі людей (Серков, 2012а).

Наступним лідером, який відійшов від Церкви АСД став Десмонд Форд. Майбутній проповідник народився 1929 року в Австралії. Його батьки номінально були прихильниками англіканства та займалися фермерством. Під час вагітності мама Десмонда Форда почула про діту, якої дотримуються адвентисти, потім будучи дитиною її син відвідував зібрання АСД. Хлопчик любив книги, а в церкві читав багато богословської літератури, тож ще у 15 років зміг влаштуватися на роботу в редакцію газети. Після ознайомлення з книгами Елен Уайт, особливо «Вістей для молоді», Десмонд відмовився від кіно та художньої літератури, натомість, він почав досліджувати проблему еволюції та творіння. «Велика боротьба», одна з найвідоміших книг Еллен Уайт, справила особливе враження на світогляд Десмонда Форда. В результаті він поступив на богословський факультет у коледжі Авондейл.

Десмонд мав великі успіхи у навчанні та 1950 року закінчив коледж і поступив на бакалавра. Опубліковані статті у багатьох виданнях давали зрозуміти, що Форд стане хорошим викла-

дачем. У 1958 році його з дружиною відправили до США для навчання на магістра у теологічну семінарію. Після цього Форд отримав ступінь доктора філософії та невдовзі повернувся до Австралії, де викладав богослов'я у коледжі Авондейл. Він продовжував активно займатися публіцистичною діяльністю та виступати на табірних зборах.

Коли Форд дізнався про перфекціоністське вчення Роберта Брінсмід, він почав особливо підкреслювати значення праведності по вірі. Він пояснював, що праведність по вірі є тим самим, що виправдання по вірі. Форд проповідував, що виправдання – це те, що Христос зробив для нас на Голгофі і воно відбувається без нашої участі. Освячення, у розумінні Форда, це робота Христа над нашими серцями через Святого Духа, яка наближає нас до Бога. Такі інтерпретації дещо суперечили адвентистському богослов'ю, яке стверджувало, що праведність по вірі включає як виправдання, так й освячення.

На початку 1970 року дружина Форда померла від раку молочної залози. Він попросив дозвіл на навчання у Манчестерському університеті та одружився з дівчиною, яка доглядала за його дружиною. Форд поїхав навчатися, щоб отримати ступінь доктора в області Нового Завіту. У 1973 році він повертається в Англію, де продовжує поширювати свої незвичайні погляди про праведність по вірі. Служителі та пастори почали чинити опір. В результаті в квітні 1976 року була організована масштабна конференція у Каліфорнії, яка увійшла в історію під назвою «Палмдейл», від імені міста. У ній взяли участь 19 богословів з Австралії та США. Звіт опублікований у адвентистському виданні «Adventist Review» містив чітке біблійне твердження про праведність по вірі, а також деякі двозначні тези, через що обидві сторони продовжили вважати себе правими.

Рис. 4. Десмонд Форд (Kellner, 2019)

Погляди Форда також дещо відрізнялися у розумінні святилища, тож його було вирішено відправити у Pacific Union College (PUC), до якого належав Авондейл. У 1977 році Форд почав працювати викладачем у цьому закладі. А 1979 році Форд прочитав лекцію перед адміністрацією, в якій повністю відкинув вчення про святилище. Наступного року керівники церкви викликали Форда на конференцію у Колорадо, де були присутні більше 100 богословів. Основним предметом розгляду була праця Форда під назвою «Даніїл 8:14, День спокути», в якій він представляв свої погляди на доктрину про святилище. Делегати дійшли висновку, що Форд ставив перед собою правильні цілі та питання, однак його висновки були нелогічними.

Внаслідок подальшої конфронтації Форд був позбавлений статусу викладача. Він з допомогою друзів створив окреме служіння під назвою «Good News Unlimited» зі штаб-квартирою в Оберні, штат Каліфорнія. До 2000 року Десмонд Форд подорожував світом зі своїми проповідями, опублікував більше 100 статей та 20 книг. Після виходу на пенсію Форд із дружиною оселилися в Австралії, де жили до 2019 року, до смерті останнього (Пфандл, 2019).

Наступним рухом, який вийшов із адвентистів став Бринсмідизм. Під час розгляду історії Десмонда Форда ми вже частково згадували про Роберта Бринсмід та його вчення. Він також був плідним проповідником та публіцистом і членом Церкви АСД, однак почав писати та поширювати ідеї, що відрізнялися від офіційних доктрин. Внаслідок цього Бринсмід був виключений з церкви, а напрямок, що сформувався з його послідовників почали називати бринсмідизмом. Він виник в Австралії на початку 1960-х, поширився серед невеликих груп

також на західному узбережжі США і згас вже до кінця 1980-х рр. Невелика кількість членів церкви АСД прийняли вчення Бринсмід через його праці.

Роберт Бринсмід відкидав вчення про святилище та важливість 1844 року, він вважав, що кожна віруюча людина є святилищем. Відповідно до вчення Бринсмід, остаточна відповідь, яка буде дана на звинувачення сатани у Великій боротьбі між Богом і сатаною, втілена в тих віруючих, які подолали всі гріхи та живуть безгрішним життям на Землі. Через вчення Бринсмід про святилище всередині кожного як свідомі, так і несвідомі гріхи мали просто зникати. На його думку існує різниця між першим та другим відділенням святилища і адвентисти повинні прагнути до другого, до більшої праведності по вірі. Остаточне викуплення може змінити характер людини навіть після її смерті, а церква АСД, згідно бринсмідизму залишається за дверима святилища.

Бринсмід часто критикував церкву та її лідерів, звинувачував у відступництві та відмові від Духа Пророцтва. «Церковно, етично, інтелектуально та духовно адвентизм – це в'язниця та табір рабів» – казав Бринсмід. Вхід до святилища приведе до миттєвої досконалості та очищення залишку, а вчення про 1844 рік є хибним та суперечить Євангелію. На думку Бринсмід, 1888 року церква АСД відкинула вчення про праведність за вірою, а Христос мав гріховну природу і переміг її на його думку, отже й ми можемо її перемогти.

На початку 1960-х років Бринсмід мав достатньо прихильників щоб заснувати «Товариство пробудження святилища». Вони представляли себе, як певну групу в адвентизмі, що наголошує на вістці про святилище інтерпретуючи по своєму певні праці Еллен Уайт. Бринсмідисти вчили, що святилище – це церква та її члени, а очищення святилища в Даниїла 8:14 стосується очищення серця. Людська свідомість сама по собі виступає чистим, святим місцем. В результаті пробудження до якого закликав Бринсмід, віруючі мали стати досконалими святими. Наприкінці 1970-х років під впливом праць Десмонда Форда Бринсмід визнав помилковість свого вчення, відкинувши ідею про те, що віруючі можуть досягти досконалості. Керівництво Церкви АСД відреагувало на бринсмідизм публікацією «Історія та вчення Роберта Бринсмід». Коли останній визнав свої помилки це видання було доповнене, розширене та видане під назвою «Бринсмідське хвилювання». Праця детально висвітлила біографію Бринсмід, його вчення, розвиток поглядів та відмову від них. На сьогодні бринсмідизму не існує, як певного напрямку чи групи (de Waal, 2020).

Рис. 5. Зразок публікацій Бринсмід (de Waal, 2020)

Наступною стала течія під назвою «Гілка Давидіанців». В середині 1930-х років Віктор Хутефф будучи емігрантом з Болгарії та вчителем суботньої школи у Церкві АСД в Південній Каліфорнії заявив, що йому було дано послання від Бога до членів Церкви. Він написав книгу «Пастуший жезл: 144 000 – заклик до реформації», проте керівництво церкви відкинуло погляди Хутеффа, адже вони суперечили вченню адвентистів. Віктор Хутефф та його нечисельні послідовники були виключені з церкви. У 1934 році Хутефф заснував групу у штаті Техас, яка стала відома як давидіанці. З 1942 року він перейменував організацію на Генеральну асоціацію давидіанських адвентистів сьомого дня. Вони вірили у відновлення Ізраїльського царства царя Давида, а після смерті засновника 1955 року дружина Хутеффа захопила владу та проголосила себе пророком. Вона говорила, що кінець світу відбудеться 1959 року, однак цього не сталося. Після цих подій Бенджамін Роден один із членів організації сформував окрему групу під назвою «Гілка Давида». Він взяв під контроль гору Кармель, місце, де знаходився центр попередньої організації. Однак, у 1978 році Роден помер і очільницею стала його дружина. На це місце претендував також син останнього і послідовники розривалися між родичами Родена. Давидіанці вважали Біблію словом Бога і шукали в ній інформацію про кінець світу і Друге пришествя.

У 1981 році один новонавернених членів – Вернон Уейн Хауелл прибув на гору і зв'язався з Лоїс, дружиною Родена. Після її смерті він почав боротися за владу із сином, справа дійшла до збройного конфлікту, в результаті якого син Родена був поранений, а Хауелл постав перед судом за спробу вбивства, однак був виправданий. Хауелл залишався очільником відокремленої групи від офіційної «Гілки Давидіанців» до 1990 року і назвав себе Девідом Корешом («Кореш» – єврейський переклад імені царя Кіра, який завоював Вавилон і дозволив ізраїльтянам повернутися до свого краю). Для давидіанців Кореш був агнцем із книги Об'явлення, єдиним, хто гідний відкрити сім печаток та висвітлити істинне вчення Святого Письма. Таке представлення себе дозволило Девіду Корешу займатися дещо суперечливими практиками, які засуджувались навіть всередині секти, наприклад, прийняття різних «духовних дружин», деяким з яких було лише 11 років. У лютому 1993 року спеціальна поліція спробувала здійснити обшук пов'язаний із звинуваченням членів секти у сексуальному насильстві та незаконному використанні зброї. Вони намагалися пробитися декілька годин доки не закінчилися всі припаси,

двох агентів було вбито і 16 поранено. Загибло також багато послідовників Кореша. Після цього справу взяли до рук ФБР та шляхом переговорів добилися звільнення 19 дітей, які перебували на території комплексу і піддавалися сексуальному насильству, це були діти Кореша від різних жінок.

У квітні 1993 року відбулася остаточна облога, було задіяно сотні державних службовців та зброю, під час перестрілки спалахнула пожежа. Із 85 давидіанців, що були на території комплексу 76 загинули, інші потрапили до в'язниці,

Рис. 6. Девід Кореш (David Koresh)

Рис. 7. Філія Давидіанської церкви на території центру Маунт-Кармель (Branch Davidians)

Рис. 8. 19 квітня 1993 року вогонь охопив комплекс Branch Davidian поблизу Вако, штат Техас (Ross, 2018)

при чому більшість з них були підлітками. Під час переговорів із ФБР Кореш представляв себе нащадком месії та наголошував, що вони не планували цієї перестрілки. Церква АСД позбавляла членства всіх прихильників цієї секти, незважаючи на це давидіанці стверджували, що саме їх група є єдиним законним продовженням адвентизму, а Віктор Хутефф наступником Еллен Уайт. Керівництво церкви регулярно попереджало про погляди секти «Гілка Давидіанців» та їх небезпеку. Із переписки з ФБР можна також зробити припущення, що Девід Кореш не називав свою групу давидіанцями, а лише узурпував владу, щоб отримати майно (Waco Siege, 2017).

Таким чином, більшість груп, що відокремилися від церкви АСД мали на меті отримати владу чи майно, а доктринальні протиріччя зазвичай виникали на ґрунті доктрини про святилище, значення 1844 року та спасіння по вірі. Всі групи трималися на своїх лідерах і після їх смерті або через деякий час розпадалися і зникали.

Висновки. Отже, підводячи підсумки проведеному дослідженню, а саме окресленню діяльності релігійних рухів, які виникли в результаті відділення від Церкви Адвентистів сьомого дня маємо виокремити наступні важливі аспекти в контексті

того чому відбулися ці відділення. Як правило більшість відокремлень відбулася по трьом основним причинам. Першою була не згода з вченням Церкви АСД, особливо у питаннях освячення людини, небесного святилища, подій 1888 року і т.п. Другою причиною було не бажання слідувати вченню церкви, особливо це стосувалися сфери здорового способу життя, яка виключає. Третя причина полягає у вияві власних хибних амбіцій щодо церковної структури або персональних образ на церкву. Якщо коротко окреслити вище наведене, то маємо наступні відокремлення та причини. Група Маріон не бажання підкоритися загальним вимогам церкви щодо персони проповідника. Послідовники групи мали радикальні соціальні погляди та підтримували ідею антитринітаризму на чолі з Г. Армстронгом. Такі радикальні вчення, як не брати участь в соціально-державному житті, заборона одружуватися вдруге, не святкування свят після смерті партнера і тому подібне призвели до повного викривлення та відступлення від материнської церкви, яка відразу поривала із подібними лідерами та поглядами заради збереження церковної репутації. Така ж доля спіткала й Девіда Кореша, який у своїх поглядах дійшов до крайнощів, згодом втративши соціальний та моральний образ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Branch Davidians. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Branch_Davidians (date of access: 07.07.2022).
2. David Koresh. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/David_Koresh (date of access: 08.06.2022).
3. de Waal K. B. Brinsmeadism. *Encyclopedia of Seventh-Day Adventists*. 2020. URL: <https://encyclopedia.adventist.org/about-esda> (date of access: 07.06.2022).
4. Herbert W. Armstrong. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Herbert_W._Armstrong (date of access: 06.07.2022).
5. Kellner M. A. Desmond Ford, 90, Adventist theologian defrocked for controversial beliefs, dies. *Religion News Service*. 2019. URL: <https://religionnews.com/2019/03/12/desmond-ford-90-adventist-theologian-defrocked-for-controversial-beliefs-dies/> (date of access: 15.06.2022).
6. Marion Party. *Ellen G. White Estate*. URL: <https://ellenwhite.org/topics/248> (date of access: 05.07.2022).
7. Melton J. G. Worldwide Church of God. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Worldwide-Church-of-God> (date of access: 04.07.2022).
8. Ross Jr. B. Cult leader? 'Sinful Messiah'? 25 years after Waco, interest in David Koresh still strong. *USA Today*. 2018. URL: <https://www.usatoday.com/story/news/nation/2018/04/16/waco-25-year-anniversary-david-koresh/521276002/> (date of access: 06.07.2022).
9. Waco Siege. *History*. 2017. URL: <https://www.history.com/topics/1990s/waco-siege> (date of access: 06.07.2022).
10. Инфо. *Весть 1888*. URL: <https://1888m.online> (дата звернення: 07.07.2022).
11. Пфандел Г. Воспоминание о Десмонде Форде. *Латвийская конференция АСД*. 2019. URL: <https://adventisti.lv/ru/novosti/2143-Vospominanie-o-Desmonde-Forde> (дата звернення: 06.07.2022).
12. Серков А. Комитет по изучению вести 1888 года. Истина или заблуждение. Часть 2. *Интернет-газета «ПУТЬ»*. 2012b. URL: <https://www.asd.in.ua/archives/1188318712> (дата звернення: 05.07.2022).
13. Серков А. Комитет по изучению вести 1888 года: истина или заблуждение. Часть 1. *Интернет-газета «ПУТЬ»*. 2012a. URL: <https://www.asd.in.ua/archives/1188318664> (дата звернення: 06.07.2022).

REFERENCES

1. Branch Davidians. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Branch_Davidians (date of access: 07.07.2022).
2. David Koresh. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/David_Koresh (date of access: 08.06.2022).
3. de Waal K. B. Brinsmeadism. *Encyclopedia of Seventh-Day Adventists*. 2020. URL: <https://encyclopedia.adventist.org/about-esda> (date of access: 07.06.2022).
4. Herbert W. Armstrong. *Wikipedia*. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Herbert_W._Armstrong (date of access: 06.07.2022).

5. Kellner M. A. Desmond Ford, 90, Adventist theologian defrocked for controversial beliefs, dies. *Religion News Service*. 2019. URL: <https://religionnews.com/2019/03/12/desmond-ford-90-adventist-theologian-defrocked-for-controversial-beliefs-dies/> (date of access: 15.06.2022).
6. Marion Party. *Ellen G. White Estate*. URL: <https://ellenwhite.org/topics/248> (date of access: 05.07.2022).
7. Melton J. G. Worldwide Church of God. *Encyclopedia Britannica*. URL: <https://www.britannica.com/topic/Worldwide-Church-of-God> (date of access: 04.07.2022).
8. Ross Jr. B. Cult leader? 'Sinful Messiah'? 25 years after Waco, interest in David Koresh still strong. *USA Today*. 2018. URL: <https://www.usatoday.com/story/news/nation/2018/04/16/waco-25-year-anniversary-david-koresh/521276002/> (date of access: 06.07.2022).
9. Waco Siege. *History*. 2017. URL: <https://www.history.com/topics/1990s/waco-siege> (date of access: 06.07.2022).
10. Info. *Vest 1888*. [Info. Message 1888] URL: <https://1888m.online> (date of access: 07.07.2022). [in Russian].
11. Pfandl G. Vospominanie o Desmonde Forde [Memories of Desmond Ford]. *Latviyskaya konferentsiya ASD*. 2019. URL: <https://adventisti.lv/ru/novosti/2143-Vospominanie-o-Desmonde-Forde> (date of access: 06.07.2022). [in Russian].
12. Serkov A. Komitet po izucheniyu vesti 1888 goda: istina ili zabluzhdenie. Chast 1 [Committee for the Study of the 1888 Message. Truth or delusion. Part 1]. *Internet-gazeta "PUT"*. 2012a. URL: <https://www.asd.in.ua/archives/1188318664> (date of access: 06.07.2022). [in Russian].
13. Serkov A. Komitet po izucheniyu vesti 1888 goda. Istina ili zabluzhdenie. Chast 2 [Committee for the Study of the 1888 Message. Truth or delusion. Part 2]. *Internet-gazeta "PUT"*. 2012b. URL: <https://www.asd.in.ua/archives/1188318712> (date of access: 05.07.2022). [in Russian].